

EM I M REDIBUIXEM REDIBU RIA I A LA HISTÒRIA LA HIST

Dones que fan canviar el món

Dossier de l'exposició

Exposició realitzada per l'alumnat de l'Escola d'Art i Disseny de la Diputació a Tarragona, CFGS d'Il·lustració i CFGS Gràfica Publicitària.

↗
Cassia Beck. Fotògrafa del color i la vitalitat.
Il·lustració realitzada per Mia Espasa.

Aquesta exposició neix amb l'objectiu de reivindicar la presència femenina al llarg de la història a diferents disciplines humanistes com ara l'art, l'escriptura, la fotografia i l'arquitectura.

Amb el nom “Redibuixem la història”, l'exposició pretén que revisitem la història de la humanitat en clau femenina, amb la intenció de fer valdre la importància de totes aquelles dones injustament amagades i oblidades per una lectura de la nostra història, moltes vegades, massa patriarcal.

L'exposició ret un homenatge, a través de la il·lustració, a vint dones referents que van fer i fan canviar el món.

05 Maggie Taylor

Exponent de la fotografia digital als EUA. La seva obra són collages d'imatges convertits en endevinalles visuals.

06 Louise Borgeois

La mestra de l'escultura contemporània internacional. Els traumes convertits en obres d'art que parlen del subconscient.

07 Cinta Vidal

La pintora i muralista catalana amb més projecció internacional en l'actualitat.

08 Marina Abramovic

L'artista amb major projecció mundial en l'àmbit de la performance.

09 Lina Bo Bardi

Introduïdora de l'arquitectura funcionalista a Llatinoamèrica.

10 Lee Kasner

Una de les principals integrants del moviment expressionista abstracte nordamericà.

11 Maria de los Ángeles López

Pintora, aquarellista i il·lustradora espanyola del segle XX.

12 Ende

La primera miniaturista de nom conegut a Europa.

13 Sonia Delaunay

Principal integrant de les avantguardes artístiques europees.

14 Manuela Ballester

Artista pertanyent a la Generació Valenciana dels Trenta, que engloba la pintura, la il·lustració, la poesia, el cartell i l'escriptura.

15 Agnès Martin

Pintora expressionista abstracta defensora de la dimensió espiritual del seu treball.

16 Dora Maar

Artista plàstica, pintora, fotògrafa i escultora francesa eclipsada per la seva relació amb Picasso.

17 Camille Claudel

L'escultora de gran talent a l'ombra de Rodin.

18 Helen Keller

Activista, escriptora i professora nordamericana. Va ser la primera persona sordcega que va obtenir una llicenciatura universitària.

19 Tala Mortada

Principal representant de l'escena electrònica i underground del Líban.

20 Gera Taro

La primera fotoperiodista que va cobrir un front de guerra i la primera a morir mentre duia a terme aquesta feina. Cocreadora de Robert Capa.

21 Cassia Beck

La fotògrafa del color i la vitalitat.

22 Georgia O'Keeffe

Màxima representant del modernisme nord-americà.

23 Clara Campoamor

Famosa sufragista que va contribuir al fet que el dret a vot de les dones s'inclogués per primer cop en una constitució espanyola, l'any 1931.

24 Carlota Guerrero

Fotògrafa catalana, reconeguda internacionalment pel protagonisme femení de les seves obres.

MAGGIE MAGGIE TAYLOR TAYLOR

Tot i que va néixer a Ohio l'any 1961, als 11 anys la seva família es va traslladar a Florida. Taylor és especialista en collage, i per a fer-lo barreja tècniques digitals amb analògiques.

Durant l'adolescència es va passar moltes hores veient sèries còmiques de televisió i pel·lícules de ciència-ficció. Aquest substrat de cultura popular influirà de forma molt evident les seves peces posteriors.

Més endavant es va graduar en Filosofia a la Universitat de Yale i va cursar un màster en Fotografia a la Universitat de Florida.

Els seus collages digitals estan creats amb Adobe Photoshop. Per a dur-los a terme escaneja tota mena de fotografies, revistes i fulletons que cauen a les seves mans, i els combina digitalment amb fotografies que fa ella mateixa.

El resultat són situacions en les quals persones fotografiades de temps passats conviuen amb animals personificats i objectes anacrònics, que atorguen un punt inversemblant a les seves imatges. El seu treball és sens dubte un reflex de la seva vida. Tot i que les escenes de somni, capritxoses i estranyes, són difícils de connectar amb la realitat, ella diu que hi ha parts de la seva vida a la seva obra, però que són difícils de desxifrar.

La gamma cromàtica que empra emula les fotos virades i acolorides. En les seves peces hi trobem clares referències a autors surrealistes com René Magritte o Salvador Dalí.

La seva obra ha estat a bastament exhibida en museus dels Estats Units.

Exponent de la fotografia digital als EUA. La seva obra són collages d'imatges convertits en endevinalles visuals.

Il·lustració-homenatge realitzada per
ALBA MÉNDEZ

SE LOUISE LOUISE LOUI DIS BOURGEOIS BOURGE

Louise Bourgeois va néixer a França l'any 1911. Era filla d'un matrimoni que es dedicava a la restauració de tapissos, i ja des de petita va fer d'ajudant del taller familiar.

Quan tenia 21 anys, va començar els estudis de Matemàtiques avançades a la Sorbona, però els va abandonar poc després perquè els trobava massa acadèmics. En aquell moment, va començar a estudiar Art a l'escola de Belles Arts de París primer, i en diverses acadèmies més endavant.

L'any 1937 es casà amb l'historiador nord-americà Robert Goldwater, i poc després es van traslladar a Nova York. Allà, va començar el contacte amb tot un seguit d'artistes de l'òrbita surrealista, que havien marxat d'Europa arran de la Segona Guerra Mundial. Des d'aleshores les seves peces, que sempre havien girat a l'entorn de la temàtica de la feminitat i la maternitat, van anar adoptant una funció més catàrtica i catalitzadora dels traumes infantils. A partir d'aquell moment la seva obra va començar a girar al voltant de la idea de fal·lus (el pare), i de l'aranya (la mare). Per a ella, les aranyes representen la netedat, la protecció i l'ofici de tapisser.

Les seves peces són contundents i, de vegades, de mides colossals. El seu treball és multidisciplinari. Utilitza diferents materials que l'ajuden a desxifrar el seu món oníric. Les seves aranyes de metall soldat, al qual incorpora altres materials, són obres mundialment conegudes. Tenen un punt grotesc i amenaçador, i al mateix temps esdevenen gairebé tòtems, com una invitació a dibuixar la seva presència màgica, una veritable teràpia.

Bourgeois va passar la major part de la vida gairebé ignorada per les grans institucions, fins que als 71 anys el MoMa li va dedicar una exposició retrospectiva que la va dur a la fama.

Va morir l'any 2010 a l'edat de 98 anys, a Nova York.

La mestra de l'escultura contemporània internacional. Els traumes convertits en obres d'art que parlen del subconscient.

OLGA ABELLA

CINTA VIDAL

Als 16 anys va iniciar-se com a aprenent del taller Castells i Planas, on es va iniciar en l'escenografia i la pintura per a telons.

És il·lustradora titulada per l'Escola Massana de Barcelona.

La ingravitació dels elements i el desafiament de les lleis de la perspectiva es van convertir en els seus elements d'identitat. La font d'inspiració li ve de clàssics com Caravaggio o Vermeer, el domini de la perspectiva d'Escher, Hopper i els seus personatges perduts a l'arquitectura, i les ambientacions de Miyazaki dels estudis Ghibli.

Molt característic és l'ús que fa de l'espai tridimensional i de les perspectives impossibles. En la major part dels treballs de Vidal, tal com passa amb els d'Escher, les lleis de la gravetat són desafiades i es genera un ambient de confusió en qui ho contempla. Tanmateix, el seu estil és realista pel que fa a les proporcions dels objectes i persones que hi apareixen, així com les ombres que projecten, la qual cosa genera una sensació d'impossibilitat plausible.

Quant a les temàtiques que tracta a les seves peces, destaquen les escenes de la vida quotidiana, on hi ha persones que caminen o descansen en postures que contradiuen les lleis de la física newtoniana.

Vidal, no només treballa els murals, trobem un gran nombre de peces fetes en petit format sobre fusta i llenç.

L'any 2018 obtingué el Premi Gràffica 2018.

La pintora i muralista catalana amb més projecció internacional en l'actualitat.

Il·lustració-homenatge realitzada per
ADRIÀ RAMÍREZ

MARINA ABRAMOVIC

Marina Abramović és probablement l'artista de *performance* més coneguda del món. Nascuda a Belgrad l'any 1946, Abramović va iniciar-se en l'art a principis dels setanta.

En aquell moment, van sorgir moviments contraculturals arreu del món occidental. Cercaven una manera de fer art que trenqués les barreres tradicionals que separaven les diverses disciplines. Al seu torn, volien produir obres que no poguessin ser mercantilitzades, i on el més important fos la idea i el concepte.

Per aquest motiu, moltes de les obres d'aquesta època són efímeres i l'únic testimoni que en queda són fotografies o vídeos.

Dins de l'auge que tingué la *performance* a partir dels anys setanta, Abramović va destacar per sobre d'altres artistes per l'alt nivell de transgressió de les seves obres. En aquestes, sovint utilitzava el seu cos per a simular agressions físiques i sexuals, mutilacions i escenificar rituals. Per a fer-ho, recorria a objectes com fotografies, armes, fustes, plantes, joies i roba, entre d'altres, combinats amb el cos nu i pigments que simulaven sang.

Al llarg dels anys vuitanta i noranta va continuar fent *performances* en les quals cercava desdibuixar encara més la línia que separa l'autora, de la seva obra.

L'any 2010 el MoMa de Nova York li dedicà una retrospectiva com a reconeixement a tota la seva trajectòria professional. A la mostra *The artist is present*, s'hi van poder veure més de 50 peces d'exposició, que incloïen objectes usats en *performances*, projeccions i fotografies.

També va formar part de la mostra en la qual la mateixa Marina Abramović va romandre asseguda al *hall* del museu durant tres mesos, durant els quals permetia que, d'un en un, els visitants s'asseguessin davant seu en silenci.

L'artista amb major projecció mundial en l'àmbit de la *performance*.

Il·lustració-homenatge realitzada per
ANA GÓMEZ

LINA LINA LINA LINA BO BARDI BO BARDI

Va néixer a Roma l'any 1914. Dues dècades més tard es va graduar en arquitectura a la universitat de la seva ciutat.

Més endavant va treballar per la revista *Quaderni di Domus* i va obrir un estudi propi, el qual va ser destruït durant la Segona Guerra Mundial a causa d'un bombardeig.

En aquest període va participar en la resistència contra l'ocupació alemanya com a membre del partit comunista italià.

Després de la guerra es va casar i, juntament amb la seva parella, va emigrar al Brasil, país del qual va obtenir la ciutadania l'any 1951.

Durant aquest període, Bo Bardi va mostrar molt interès per les construccions funcionalistes de Rio de Janeiro, ciutat en la qual es va establir durant els seus primers anys d'estada al Brasil.

Entre les seves peces hi destaca l'ús del formigó armat, el vidre i el metall, així com el diàleg amb la frondosa natura brasilera. Aquest diàleg és molt evident en la seva obra situada a São Paulo, anomenada *Casa de Vidrio*, de l'any 1951, que es va convertir en la seva residència personal.

Tanmateix, l'obra amb la qual es va consolidar com a arquitecta, fou la seu del Museu d'Art de São Paulo, de l'any 1958. Per aquest treball Bo Bardi va dissenyar una estructura elevada, suspesa a través de dues grans bigues de formigó.

Altres edificis destacats fets per Bo Bardi són el SESC Fàbrica Pompéia, de l'any 1982, i que està dedicat al teatre i la cultura, i el Teatro oficina, de 1984, que és la seu de la companyia teatral amb el mateix nom.

Bo Bardi va compaginar la seva tasca com a arquitecta amb el disseny de mobles, i va tenir una intensa vida cultural.

Va morir l'any 1992 als 77 anys.

Introdutora de l'arquitectura funcionalista a Llatinoamèrica.

Il·lustració-homenatge realitzada per
OCTAVI TORNÉ

LEE LEE LEE LEE LEE LEE LEE ER KRASNER KRASNER KRASNER

Malgrat tenir una creativitat desmesurada, la seva obra sovint ha quedat eclipsada per la del seu marit Jackson Pollock.

Nascuda a Brooklyn l'any 1908, Lee Krasner fou la sisena filla d'un matrimoni jueu procedent d'Ucraïna. L'any 1928 va acabar els estudis a la Women's Art School i va ingressar com a estudiant a la National Academy of Design. Allà, hi va conèixer el pintor Hans Hoffman, que li va descobrir les obres de Picasso i Matisse. Aquest descobriment va produir un gran impacte en Krasner i va fer que s'interessés per les avantguardes artístiques.

A causa de la Gran Depressió nord-americana, durant els anys trenta, Krasner es va veure obligada a acceptar encàrrecs poc motivadors. Aquests projectes estaven emmarcats en l'anomenat Federal Art Project, que s'encarregava de donar feina a artistes que es trobaven en una situació precària.

Després d'aquesta època, va ingressar a l'American Abstract Artists, on es va poder tornar a centrar en l'abstracció. Partint de la influència cubista, va evolucionar fins a l'expressionisme abstracte, que consisteix a fer composicions abstractes no geomètriques, amb una estètica orgànica.

L'any 1942 va començar a seguir el treball de Jackson Pollock, i en aquest moment va abandonar completament les influències cubistes. El 1945, Krasner i Pollock es van casar, i va decidir centrar-se en la carrera del seu marit.

Entre les seves escasses obres d'aquesta època, destaca la sèrie *Little Image*, feta entre el 1946 i el 1950, on podem descobrir similituds amb algunes peces de Matisse i Mondrian.

Després de la mort del seu marit, l'any 1956, Krasner va reprendre la seva carrera amb força i va fer obres destacades com les incloses en les sèries *Earth Green* i *Umber*.

Al final de la seva vida va adoptar un estil més geometritzant i va aconseguir deslligar el seu nom del seu difunt marit.

Lee Krasner va morir l'any 1984 a Nova York a l'edat de 75 anys.

Una de les principals integrants del moviment expressionista abstracte nord-americà.

Il·lustració-homenatge realitzada per
SERGI PEROY

ES MARÍA DE LOS ÁNGELES LÓPEZ LÓPEZ LÓPEZ

Era filla dels marquesos de Torrehermosa i va aparèixer sovint a les cròniques de societat de l'època per la seva afició a la pintura.

A partir de l'any 1920 trobem registres de la seva tasca com a copista i aquarellista al Museo del Prado. També es té constància de la seva participació en diverses edicions de les anomenades Exposiciones Nacionales.

Fins aquest moment el seu estil havia estat sobretot acadèmic, a causa dels estudis cursats a l'Escuela Superior de Bellas Artes de San Fernando, a Madrid. Tanmateix, en declaracions fetes a la premsa l'any 1925, va manifestar que sentia admiració per Velázquez i Goya, però també per altres autors més propers a la seva època, com ara Picasso o Manet.

A partir de mitjans dels anys vint del segle XX, el seu llenguatge pictòric es va tornar menys academicista a causa dels nombrosos encàrrecs que va rebre per a portades de revista. En aquest moment, va haver d'adaptar el seu estil a les necessitats del suport. Per aquest motiu va començar a utilitzar tintes més planes, línies que resseguien els personatges de les seves obres i, en definitiva, va anar tendint cada cop més cap a la professió d'il·lustradora.

Als anys trenta del segle XX, el seu pare va ser nomenat ministre plenipotenciari a la ciutat de Berna. Aquest fet li va permetre viatjar a Suïssa com a acompanyant i fer treballs com a il·lustradora infantil tant a la Confederació Helvètica com a París.

Després de la Guerra Civil espanyola es va anar distanciant cada cop més dels cercles artístics per poder dedicar-se a tasques de beneficència. Tan sols l'elaboració d'aquarel·les i dibuixos de caràcter sobretot privat, van escapar d'aquest distanciament gradual.

Les darreres dècades de la seva vida, María de los Ángeles López Roberts va rebre guardons per les seves aquarel·les i va morir l'any 1973, als 71 anys.

**Pintora,
aquarellista
i il·lustradora
espanyola del
segle XX.**

Il·lustració-homenatge realitzada per
DESI CASTELLAR

ENDE ENDE ENDE EN

Ende, En o Eude fou una pintora i religiosa que il·luminà el *Beatus* de Girona. Va néixer al segle X i va morir al segle XI (possiblement a Lleó).

Malgrat que no tenim gaires dades de la seva biografia, ens consta que va fer les 115 il·lustracions de l'anomenat *Beatus* de Girona. Aquesta tesi se sustenta en el fet que a l'obra hi apareix la inscripció “En depinrix o Ende pinrix et Dei aiutrix”, és a dir, “En o Ende, pintora i ajudadora de Déu”. Tenint en compte aquestes dades, ens trobem davant de la primera autora de miniatures amb nom conegut de tota la història.

Els *Beatus* són un tipus de documents que contenen els comentaris a l'Apocalipsi de Sant Joan, fets per Beat de Liébana (un monjo del monestir de San Martín de Turieno del segle VIII dC). Malgrat que l'original no es conserva, sí que ho fan moltes de les còpies de les quals el *Beatus* de Girona forma part.

Les seves miniatures possiblement es van fer en col·laboració amb altres monjos del monestir benedictí de Tàbara, situat al regne de Lleó. Aquest fet no seria estrany, sobretot tenint en compte que a molts dels monestirs de l'època hi convivia religiosos de tots dos sexes.

La temàtica de les il·lustracions d'Ende és religiosa. En concret, es representen amb colors plans i línies que ressegueixen tots els personatges i elements presents a les composicions, passatges de l'Apocalipsi de Sant Joan, entre els quals podem destacar les il·lustracions dels quatre genets de l'Apocalipsi i del judici final.

Les composicions són simètriques i poc realistes, en consonància amb altres obres, com els frescs romànics de la Vall de Boí.

Malgrat que el *Beatus* de Girona es va concebre a Lleó, la conquesta del monestir on aquest va ser creat per part dels musulmans, va fer que el *Beatus* fos regalat a l'església de Santa Maria de Girona l'any 1078, un fet bastant habitual.

**La primera
miniaturista de
nom conegut
a Europa.**

Il·lustració-homenatge realitzada per
MERITXELL ORDÓÑEZ

SONIA DELAUNAY

La infantesa de Stern, el seu nom de naixement, va estar marcada pels seus orígens modestos. Els seus pares, que ja tenien tres fills quan ella va néixer, la van enviar a casa dels seus oncles materns, que no tenien descendència. El seu oncle, que era advocat, era un gran amant del món de l'art, i li va permetre conèixer pintures d'autors pioners de l'època, com ara les de l'Escola de Barbizon. Quan va ser més gran va anar a estudiar a la Universitat de Karlsruhe, Alemanya, on va descobrir les incipients avantguardes artístiques, i l'any 1905 es va traslladar a París, on es va relacionar amb autors fauvistes i cubistes, com ara Pablo Picasso, Georges Braque, André Derain i Maurice Vlaminck.

En aquesta època va conèixer a Robert Delaunay, amb qui de seguida va tenir molta afinitat i amb qui es va casar. A partir d'aquest moment va passar a ser coneguda amb el cognom del seu marit, i va acabar esdevenint Sonia Delaunay.

En les peces del matrimoni Delaunay, la fragmentació de la imatge inherent al cubisme adopta unes característiques formes curvilínies o circulars (gairebé sempre) abstractes, i de colors llampants. L'estil fou batejat amb el nom d'*orfisme*.

Més endavant, va viure en diverses ciutats, com ara Madrid. A partir de l'any 1921 la seva seu va tornar a ser París, i va començar a rebre encàrrecs per a la producció de vestuari d'obres de teatre.

L'any 1941, Robert Delaunay va morir i a partir d'aleshores començà el reconeixement a la seva obra individual.

El 1958, l'*Städtisches Kunsthhaus Bielefeld* (Alemanya) va organitzar la primera gran retrospectiva de l'obra de Sonia Delaunay, amb un total de 250 pintures. Després d'aquesta exposició la van seguir tota una sèrie d'exposicions individuals arreu del món fins a la dècada de 1980.

Sonia Delaunay va morir l'any 1979, a l'edat de 94 anys, mentre treballava al seu taller de París.

Principal integrant de les avantguardes artístiques europees.

Il·lustració-homenatge realitzada per
CLARISA GARCÍA

LA MANUELA MANUELA ER BALLESTER BALLESTER

La seva trajectòria dins del partit comunista i dins l'agrupació de dones antifeixistes, va comportar que, al final de la Guerra Civil espanyola s'hagués d'exiliar juntament amb la seva família, primer a França i més endavant a Mèxic.

El seu pare era escultor i professor de l'Acadèmia de Belles Arts de Sant Carles, a València. Als 14 anys, Manuela Ballester va començar els estudis de pintura a la mateixa acadèmia, de la qual el seu pare n'era professor. En acabar els estudis va començar la carrera professional com a dissenyadora de figurins de moda per a revistes.

Durant els anys trenta, es va relacionar amb artistes vinculats al moviment antifeixista, amb els quals va dur a terme exposicions grupals. Tanmateix, el camp on Manuela Ballester va tenir més èxit fou el de la il·lustració de llibres, infantils durant els començaments de la seva carrera, i de novel·les i assajos literaris durant la seva etapa a Mèxic.

Quant a l'estil de Manuela Ballester, barreja l'estètica *art-déco* amb les influències del realisme socialista, i el de les avantguardes artístiques. Aquest estil es va veure influït pel del seu marit, Josep Renau, amb qui va estudiar a València i que també va ser pintor i il·lustrador. Ballester i Renau es van casar l'any 1932 i van tenir cinc fills. L'any 1959, però, Ballester es va traslladar a Berlín per desavinences amb el seu marit, de qui es va acabar separant l'any 1962.

En la seva estada a Alemanya va continuar duent a terme tasques d'il·lustradora de revistes de moda, i també va fer fotomuntatges per a diaris. En aquesta etapa va continuar rebent premis i participant en exposicions.

Els darrers anys de la vida els va passar anant i venint de València a Berlín on va acabar morint l'any 1994, als 86 anys.

Artista pertanyent a la Generació Valenciana dels Trenta, que engloba la pintura, la il·lustració, la poesia, el cartell i l'escriptura.

Il·lustració-homenatge realitzada per
SARA PORRAS

AGNES AGNES AGNES MARTIN MARTIN MA

De família escocesa, però nascuda al Canadà l'any 1912, Martin és coneguda per la seva obra pictòrica, que s'emmarca dins dels estils minimalista i expressionista abstracte.

L'any 1931 es va mudar als Estats Units per ajudar la seva germana embarassada, i va acabar estudiant a la Western Washington University. En aquesta etapa va conèixer les obres d'Arshile Gorky, Adolph Gottlieb i Joan Miró.

Més endavant, l'any 1950, va adquirir la ciutadania dels Estats Units. En aquesta època es va interessar per la cultura oriental i sembla que va iniciar diverses relacions sentimentals amb altres dones artistes, malgrat que públicament mai va expressar la seva sexualitat.

Durant la dècada dels seixanta, Martin va començar tractaments per a combatre la seva esquizofrènia; majoritàriament, la teràpia d'electroxoc. Les manifestacions del seu trastorn es representaven de múltiples maneres, tals com al·lucinacions visuals, estats de catatonía, etc.

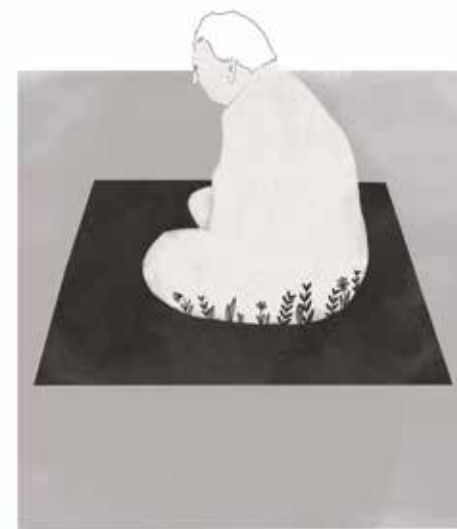
A finals dels seixanta va marxar de Nova York a causa dels alts preus que havia de pagar per a llogar un taller, i es va establir a Nou Mèxic.

Abans d'aquest trasllat, les seves obres s'havien caracteritzat per l'ús del blanc i negre, i les trames.

A partir d'aquesta època, les seves peces van estar molt marcades pels paisatges de Nou Mèxic. Martin intentava expressar conceptes complexos amb els mínims elements possibles, i, en aquest sentit, va estar molt influïda per les obres de Mark Rothko.

L'art abstracte d'Agnes Martin s'ha exhibit en les principals galeries d'art de Nova York, així com al Whitney Museum of Art, a la famosa galeria d'art Tate Gallery al centre de Londres i a les sales d'exposició d'art contemporani més importants del món. Aquestes exposicions han continuat després de la seva mort, l'any 2004.

**Pintora
expressionista
abstracta
defensora de
la dimensió
espiritual del
seu treball.**

Il·lustració-homenatge realitzada per
THAIS GRANERO

RA DORA DORA DORA D AR MAAR MAAR MAAR I

Henriette Theodora Markovitch, nascuda a França l'any 1907 i més coneguda com Dora Maar, va ser una artista interdisciplinària famosa per les seves obres surrealistes.

Des de petita, va tenir interès en la fotografia, i va acabar-ne dominant tots els recursos tècnics i narratius. Les seves peces representaven una realitat distorsionada i propera al món del somni. Va tenir contacte amb Man Ray, que li va ensenyar l'efecte del desenfocament, i amb Brassai, amb el qual va mantenir una llarga amistat.

Tanmateix, les seves amistats no es van limitar al camp de la fotografia i es va relacionar amb artistes com André Breton i Paul Éluard.

La seva relació amorosa amb Picasso va començar un dia en el qual Maar, jugava amb els seus dits i un ganivet en una cafeteria. El joc, consistia a anar clavant el ganivet ràpidament als espais que hi havia entre els dits de la mà estesa sobre la taula. En un moment donat, Maar es va tallar i Picasso li va voler comprar els guants tacats de sang.

Des d'aleshores, Maar i Picasso van començar una relació sentimental, que va coincidir amb l'època en la qual Picasso estava pintant el *Guernica*. Aquesta coincidència va permetre que Maar, fotografiés tot el procés de creació de l'obra.

L'any 1943, arran de la ruptura sentimental amb Picasso, Maar va ingressar en un psiquiàtric, on va ser sotmesa a teràpia d'electroxocs.

A partir d'aquest moment, Maar va adoptar el catolicisme amb totes les seves forces, i va quedar apartada del món intel·lectual que havia caracteritzat la seva vida fins aleshores.

Va morir a París, l'any 1997.

**Artista plàstica,
pintora, fotògrafa i
escultora francesa
eclipsada per
la seva relació
amb Picasso.**

Il·lustració-homenatge realitzada per
HERNAN EN H

LE CAMILLE CAMILLE O DEL CLAUDEL CLAUDEL

Camille Claudel fou una escultora nascuda a França l'any 1864. Era germana de l'escriptor Paul Claudel, i va col·laborar amb Auguste Rodin, amb qui va mantenir una relació amorosa.

Des de petita va mostrar aptituds per a l'escultura, fet que propicià que als 18 anys fos acceptada a l'Escola Nacional de Belles Arts, i als 19 anys comencés a rebre classes en una acadèmia per a perfeccionar la seva tècnica.

En aquesta època va conèixer Auguste Rodin, per a qui va fer de model, i amb qui col·laborà en la creació d'algunes peces. A partir d'aquest moment Claudel va abraçar l'impressionisme escultòric i les seves obres es van tornar vibrants, i amb evidències del procés que les havia fet possibles.

Gràcies a aquesta bona entesa, Claudel es va convertir en la musa de Rodin durant uns anys, i també va esdevenir-ne l'amant. El desengany posterior a la relació li va suggerir la seva obra més coneguda: *L'Âge mûr*, de 1899. En aquesta escultura es veu un àngel que s'emporta Rodin, mentre Claudel ho observa impotent tot i que li suplica que no marxi.

Després d'aquest trencament, Claudel va produir una gran quantitat d'obres d'una qualitat equivalent a les del mateix Rodin. El seu naturalisme tenia trets d'impressionisme i simbolisme, i aconseguia emocionar gràcies a un perfecte domini de les tècniques i a la seva enorme sensibilitat.

Malgrat que la crítica li començava a ser favorable i sovint protagonitzava articles de revistes especialitzades, després d'altres trencaments sentimentals, Claudel es va anar tancant cada cop més en si mateixa.

L'any 1905 va fer la seva darrera exposició, i a partir d'aquest moment va anar ingressant en sanatoris a causa de les seves crisis nervioses. Després de la mort del seu pare l'any 1913, va ingressar al manicomi de Montdevergues, on va passar els darrers 30 anys de la seva vida.

L'escultora de gran talent a l'ombra de Rodin.

Il·lustració-homenatge realitzada per
MICHELLE SANCHEZ

EN HELLEN HELLEN HE ER KELLER KELLER KEL

Nascuda als Estats Units l'any 1880, Helen Adams Keller va perdre la vista i l'oïda quan només tenia 19 mesos.

Tot i que la condició de sordcega és el que més es recorda quan es parla de Keller, el cert és que va tenir una intensa vida pública com a activista política i com a escriptora.

Durant els primers set anys de vida, no va poder comunicar-se amb ningú amb èxit, però amb l'arribada de la jove especialista Anne Sullivan, el panorama va canviar dràsticament. Sullivan va aconseguir ensenyar-li un sistema de comunicació tàctil que li va permetre anar a la universitat i convertir-se en la primera persona sordcega amb una titulació universitària. Al seu torn, va escriure més d'una dotzena de llibres sobre la seva vida i les seves experiències, a banda de múltiples articles.

Políticament, Keller es va interessar pel socialisme durant la seva joventut i l'any 1905 es va acabar afiliant al Partit Socialista.

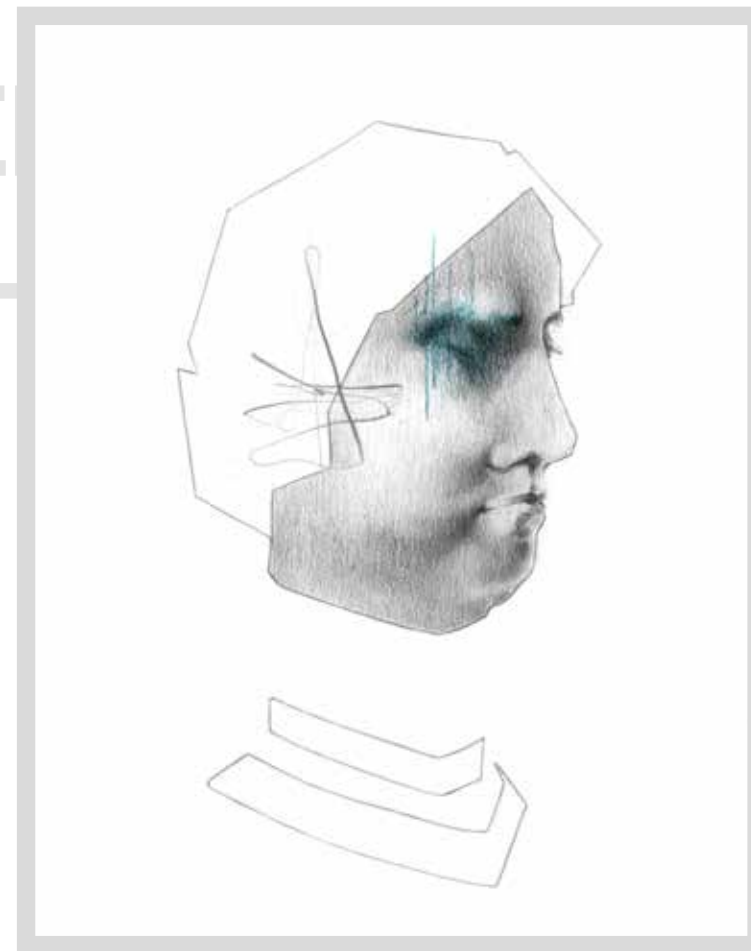
També va fer diverses gales benèfiques per recaptar fons per a persones cegues, i va fer campanya en favor del sufragi femení i d'altres causes vinculades amb l'esquerra nord-americana.

Al llarg de la vida va rebre múltiples guardons, entre els quals destaca la Medalla Presidencial de la Llibertat, atorgada per Lyndon Johnson l'any 1964. El 1999, l'agència Gallup la va posar a la llista de les persones més admirades pels americans en el segle XX. El 2003, Alabama va honorar-la dedicant-li la seva moneda de 25 cèntims en l'emissió commemorativa dels 50 estats.

El 7 d'octubre de 2009 es va afegir una estàtua de bronze de Helen Keller a la col·lecció nacional d'estàtues del Capitoli dels Estats Units a Washington, D. C.

Helen Keller va morir als Estats Units l'any 1968, als 87 anys.

**Activista,
escriptora i
professora nord-
americana. Va
ser la primera
persona sordcega
que va obtenir
una llicenciatura
universitària.**

Il·lustració-homenatge realitzada per
JUAN BELLON

LA ~~TALA~~ TALA TALA TALA TALA DA ~~MORTADA~~ MORTADA MORTADA

Nascuda l'any 1989 a Beirut, Mortada és il·lustradora, animadora, dissenyadora gràfica i directora creativa, a banda de DJ.

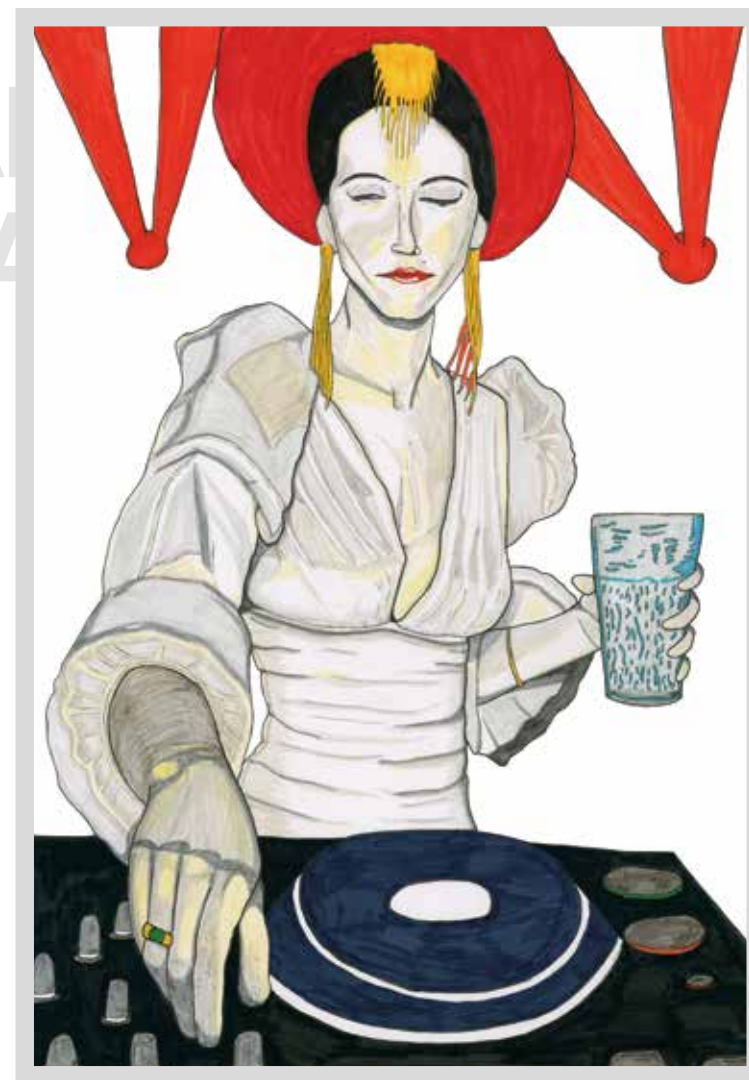
Mortada ha aprofitat tots aquests talents per fer activisme polític. En aquest sentit, destaca el seu posicionament en relació amb la immigració de refugiats procedents de la veïna Síria, i els programes de polítiques socials i ecologistes duts a terme a *The Grand Factory*, el club musical del qual fou cofundadora i que va quedar destruït amb l'explosió del port de Beirut de l'agost del 2020.

Tot i que sovint s'ha etiquetat a l'escena *clubbing* mundial com un moviment hedonista, *The Grand Factory* destacava per campanyes com l'anomenada "+1", en la qual cada persona que assistia al club havia de portar una peça de roba per donar-la a qui més ho necessitava, o pel fet que dins del club es promovien polítiques de reciclatge, en un país en el qual aquestes polítiques eren gairebé inexistents.

El cert, però, és que després de l'explosió de l'any 2020 els problemes econòmics, polítics i socials no han parat de créixer al Líban, i Mortada ha acabat marxant del país.

Des de finals de 2021, l'artista viu a Alemanya.

Principal representant de l'escena electrònica i underground del Líban.

Il·lustració-homenatge realitzada per
DIEGO GUBBINS

GERDA GERDA GERDA TARO TARO TARO TARO

Durant els anys trenta del segle XX un jove fotògraf vingut dels Estats Units va fer furor a París. El seu nom era Robert Capa, i era un personatge inventat per Gerda Taro i la seva parella, Endre Ernő Friedmann.

La idea se'ls va acudir quan Taro i Friedmann van passar una mala època econòmica perquè no rebien prou encàrrecs. Aleshores van idear un personatge vingut d'Amèrica que tenia tanta feina que utilitzava dos representants: Taro i Friedmann. El pla va funcionar, i van poder vendre fotografies 3 o 4 cops més cares que el preu habitual.

Taro, havia nascut a Alemanya l'any 1910 i va ser batejada amb el nom de Gerta Pohorylle. Era filla d'una família polonesa jueva.

Des de molt jove va formar part de moviments socialistes, i per aquest motiu, amb l'arribada de Hitler al poder l'any 1933, va marxar a París. Allà va conèixer a Friedmann i van idear l'engany de Robert Capa.

L'any 1936, amb l'esclat de la Guerra Civil espanyola, la parella va decidir traslladar-se a Espanya, i va començar a distanciar-se. Friedmann es va quedar amb la marca “Capa” i Taro va fer treballs al front en solitari, entre els quals destaca el reportatge de l'anomenada *batalla de Brunete*. Tanmateix, l'autoria real d'algunes de les fotografies fetes per ambdós en aquesta època continua essent confusa.

Taro va morir en un tràgic accident durant la retirada del front de la *batalla de Brunete* l'any 1937.

Des d'aquell moment, el nom de Robert Capa va quedar associat únicament a Endre Ernő Friedmann, que més endavant va acabar fundant l'agència de fotoperiodisme Magnum, juntament amb altres prestigiosos fotògrafs.

La primera fotoperiodista que va cobrir un front de guerra i la primera a morir mentre duia a terme aquesta feina. Cocreadora de Robert Capa.

Il·lustració-homenatge realitzada per
ALICIA CABOBLANCO

CASSIA BECK

El primer cop que es va interessar per la fotografia fou quan un amic li va deixar provar una càmera Holga, la qual no presentava cap dificultat tècnica i li permeté centrar-se en allò que fotografiava.

Les seves fotografies es caracteritzen per la frescor i espontaneïtat. Els seus temes preferits són els paisatges, entre els quals destaquen les fotografies de platja i costa.

Una altra temàtica que li agrada explorar és la dels objectes de consum. Els retrata de manera enginyosa i sovint humorística.

Per tots aquests motius, alguns crítics l'han situada dins de l'estètica pop.

Aquest fet s'ha vist propiciat també per l'ús de gammes de color properes als de la lomografia.

L'obra de Beck interpella directament el gruix de la societat. Qualsevol s'hi pot sentir reflectit. Les seves peces les protagonitzen objectes i llocs que tothom ha usat i vist, i això les converteix en familiars i amigables.

Beck és un bon exemple de carrera artística d'una persona nascuda i crescuda en la postmodernitat. Tot està permès, fins i tot reinventar una avantguarda artística.

La fotogràfica del color i la vitalitat.

Il·lustració-homenatge realitzada per
MIA ESPASA

GEORGIA O'KEEFFE

Nascuda a l'estat de Wisconsin (EUA) l'any 1887, O'Keeffe fou coneguda per les seves pintures de gran format d'elements naturals com les flors, els gratacels de Nova York i els paisatges de Nou Mèxic.

Des de petita va tenir interès en l'art i, juntament amb la seva germana, va començar a rebre classes de pintura quan tenia 10 anys.

L'any 1905 va iniciar la seva educació artística superior a Chicago i, més endavant, a Nova York. Per problemes econòmics no va poder acabar els estudis i els va abandonar per començar a treballar com a il·lustradora comercial i posteriorment com a professora a Virgínia, Texas i Carolina del Nord.

Al llarg dels anys, les seves obres i estil es van anar tornant més suggerents i menys literals, fins al punt d'arribar a confondre's amb l'abstracció.

Les peculiaritats de les seves peces van provocar que sovint s'interpretés que estava suggerint les formes dels genitals femenins, però ella sempre ho va negar.

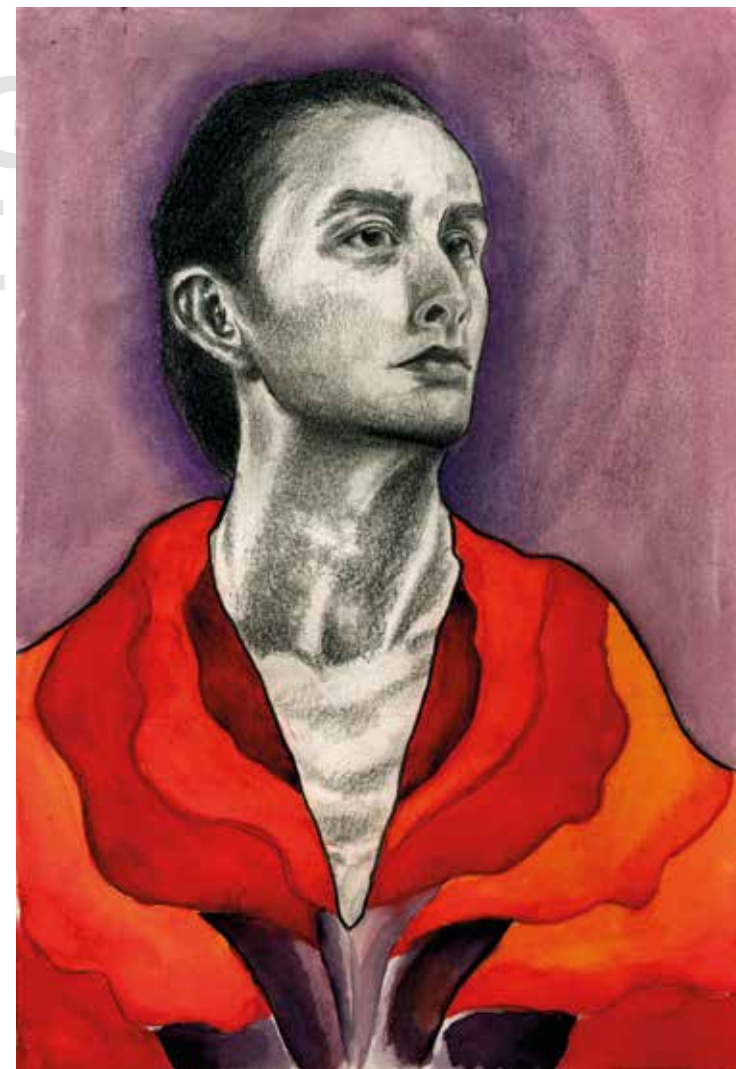
Es va casar amb Alfred Stieglitz l'any 1924, el qual va ser el seu representant i fotògraf.

Després de la mort del seu marit es va traslladar a Nou Mèxic, on va morir l'any 1986 a l'edat de 98 anys.

Les seves peces mostren una realitat subjectiva inspirada per la natura, amb enquadraments innovadors i colors llampants que van trencar amb l'estètica imperant als Estats Units d'aquells temps.

Per aquest motiu se la considera la pionera modernista nord-americana.

Màxima representant del modernisme nord-americà.

Il·lustració-homenatge realitzada per
AYLA RAMOS

CLARA CLARA CLARA CAMPOAMOR CAMPOAMOR CAMPOAMOR

Coneguda per haver estat escriptora i política a banda d'advocada, Carmen Eulalia Campoamor Rodríguez, que més endavant es va canviar el nom pel de Clara Campoamor, va néixer a Madrid l'any 1888.

Una altra de les lluites que va encapçalar va ser la de la promoció de l'abolició de la prostitució, que fou aprovada l'any 1935.

Tanmateix, a causa de l'esclat de la Guerra Civil espanyola va haver d'exiliar-se primer a Suïssa, més endavant a l'Argentina, i posteriorment novament a Suïssa, on va acabar morint l'any 1972 a l'edat de 84 anys.

En cas que hagués tornat a Espanya, hauria d'haver estat 12 anys a la presó per haver estat considerada culpable de pertànyer a la maçoneria.

Durant la seva vida a l'exili va escriure diversos articles i llibres, entre els quals destaca *La revolución española vista por una republicana*, on fa una crítica al comportament dels republicans.

Professionalment, durant la seva estada a l'Argentina, es va guanyar la vida fent traduccions, conferències i biografies, mentre que a Suïssa va treballar en un bufet d'advocats.

El seu paper en la modernització de la societat espanyola del segle XX fou cabdal, malgrat que molts dels seus esforços van quedar estroncats amb l'arribada de la Guerra Civil i el franquisme.

Famosa sufragista que va contribuir al fet que el dret a vot de les dones s'incloués per primer cop en una constitució espanyola, l'any 1931.

Il·lustració-homenatge realitzada per
EVA SERRANO

CARLOTA GUERRERO

La Barcelona que va conèixer Carlota Guerrero des del seu naixement l'any 1989 va marcar profundament els inicis de la seva carrera com a fotògrafa.

Les seves primeres peces fotogràfiques tenen com a protagonistes els nus dels seus amics davant la platja. Més endavant, aquesta connexió tan directa entre el paisatge barceloní i les seves fotografies, es va anar difuminant, malgrat que els nus, i en especial, els nus femenins, van continuar essent el seu centre d'interès.

Les seves instantànies semblen ser el testimoni de *performances*, sovint multitudinàries, a les quals gràcies a la fotografia se'ns convida a fer de *voyeurs*.

Llenceria, pell, il·luminació i sensualitat són alguns dels ingredients amb els quals juga Guerrero per a dur a terme les seves imponents composicions fotogràfiques, en les quals sovint ella mateixa apareix barrejada entre la multitud.

Malgrat tot, en cap cas el resultat és groller. L'autora demostra ser conscient de la fina línia que separa la sensualitat de la pornografia i no la trapassa, ans al contrari: en les seves peces tot sembla natural, tranquil i fins i tot innocent.

Guerrero utilitza la nuesa de les protagonistes de les seves peces per parlar d'amor i de comunió, més que no pas de sexe. Per aquest motiu, les seves obres (que a banda de fotografies també són peces de videoart) han cridat l'atenció de grans firmes com Givenchy, Desigual o Vogue, per citar-ne algunes, que l'hi han fet múltiples encàrrecs.

Amb 350.000 seguidors a Instagram a principis del 2022, el que queda clar és que la carrera d'aquesta barcelonina tot just acaba de començar.

Fotògrafa catalana, reconeguda internacionalment pel protagonisme femení de les seves obres.

Il·lustració-homenatge realitzada per
EDU POLO

IDEA I DESENVOLUPAMENT:

**Escola d'Art i Disseny de la
Diputació a Tarragona**

CFGS D'IL·LUSTRACIÓ

COORDINACIÓ DEL PROJECTE:

**Marcel Blázquez
Daniel Uzquiano
Marifé Merchán**

PRODUCCIÓ:

**Servei d'Assistència al Ciutadà
de la Diputació de Tarragona**

DISSENY GRÀFIC:

**Núria Bolaño
Laura Jiménez
Enric Ramírez**

ALUMNAT DEL CFGS DE GRÀFICA
PUBLICITÀRIA

IL·LUSTRACIONS:

**Alba Méndez
Olga Abella
Adrià Ramirez
Ana Gómez
Octavi Torné
Sergi Peroy
Desi Castellar
Meritxell Ordóñez
Clarisa García
Sara Porras
Thais Granero
Hernan En H
Michelle Sanchez
Juan Bellón
Diego Gubins
Clara Hernández
Mia Espasa
Ayla Ramos
Eva Serrano
Edu Polo**

ALUMNAT I
EXALUMNAT DEL CFGS
D'IL·LUSTRACIÓ

TEXTOS

**David Salas
Vanessa Hernández**

Maggie Taylor
Louise Bourgeois
Cinta Vidal
Marina Abramović
Lina Bo Bardi
Lee Kasner
Mª Ángeles López
Ende
Sonia Delaunay
Manolita Ballester
Agnés Martin
Dora Maar
Camille Claudel
Helen Keller
Tala Mortada
Gerda Taro
Cassia Beck
Georgia O'Keeffe
Clara Campoamor
Carlota Guerrero